

PAWEŁ CICHÓN (KRAKÓW)
JERZY MALEC (KRAKÓW)

Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (1979–2017)¹

1. Wprowadzenie; 2. Początki polskich badań nad dziejami administracji; 3. Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ oraz jej osiągnięcia w latach 1979–2005; 4. Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ, jej kadra oraz osiągnięcia dydaktyczne, naukowe i organizacyjne w latach 2005–2017; 5. Zakończenie.

1

Badania nad historią administracji najwcześniej podjęto w Niemczech i we Francji. Uczeni tej miary co Kurt G.A. Jeserich, Ernst Forsthoff czy Ernst Rudolf Hubers uczynili z niej przedmiot wykładany na studiach prawniczych w uniwersytetach niemieckich². W drugiej połowie XX w. z inicjatywy Jesericha podjęto prace nad syntezą dziejów administracji w Niemczech, czego rezultatem było wydanie, w latach 1983–1987, 6-tomowego dzieła autorstwa Kurta G.A. Jesericha, Hansa Pohla i Georga-Christopha von Unruha *Deutsche Verwaltungsgeschichte*, obejmującego okres od późnego średniowiecza do czasów współczesnych³. We Francji prekursorem badań w tym zakresie był Pierre Legendre⁴, choć pewne zasługi na

¹ Opracowanie nie ma na celu pełnego ukazania sylwetek naukowych osób zatrudnionych w Katedrze Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ, lecz zaprezentowanie jej dorobku. Dlatego też przytaczane są tylko najważniejsze prace – wyłącznie z zakresu historii administracji – pracowników Katedry i tylko z okresu, gdy byli oni w niej zatrudnieni.

² G.-Ch. von Unruh, *Die deutsche Verwaltungsgeschichte*, [w:] *Festschrift zum 125-jährigen Bestehen der Juristischen Gesellschaft zu Berlin*, red. D. Wilke, Berlin–New York 1984, s. 818–882.

³ Dzieło to stanowiło realizację rozpoczętego w 1974 r. projektu badawczego finansowanego przez Freiherr vom Stein-Gesellschaft. W tym samym okresie rozpoczęto wydawać wielotomowy *Grundriss zur deutsche Verwaltungsgeschichte 1815–1945*, ukazujący się od 1975 r. pod redakcją W. Hubatscha.

⁴ P. Legendre, *Histoire de la pensée administrative française*, [w:] *Traité de science administrative*, Paris–La Haye 1966, s. 5–79; *idem*, *Histoire de l'administration de 1750 à nos jours*, Paris 1968; *idem*, *L'Administration du XVIIIe siècle à nos jours. Textes et documents*, Paris 1969.

tym polu należą się także polskiemu administratywiście Jerzemu Langrodowi, który w latach 50. XX w. osiadł w Paryżu⁵.

2

W Polsce tematykę tę jako pierwszy poruszał profesor Uniwersytetu Warszawskiego Bogusław Leśnodorski⁶, a po nim Hubert Izdebski, wówczas docent, a następnie profesor z tego samego ośrodka naukowego. On też podjął pierwszą próbę stworzenia polskiej syntezy historii administracji przeznaczonej na potrzeby rozwijających się wówczas studiów administracyjnych⁷.

Drugim chronologicznie ośrodkiem badań nad dziejami administracji stał się Uniwersytet Jagielloński. To tu w 1979 r. powstał pierwszy w Polsce Zakład, a następnie Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej, kierowana przez 20 z górą lat przez prof. Ludwika Łysiaka. Ten wybitny znawca dawnego prawa sądowego, wydawca źródeł i autor znakomitej monografii o „sądzie wyższym prawa niemieckiego na zamku krakowskim”⁸, należał do grona pionierów historii administracji w Polsce. Był zarazem orędownikiem rozwoju uniwersyteckiej dydaktyki w tym zakresie⁹.

Dziejom administracji poświęcił Ludwik Łysiak stosunkowo niewiele prac. Dotyczyły one organizacji administracji terytorialnej i samorządu II Rzeczy-

⁵ G. Langrod, *La science de l'administration publique (esquisse historique)*, [w:] *Studi in onore di Silvio Lessona*, vol. 2, Bologna 1963, s. 481–542.

⁶ Na uwagę zasługuje szczególnie jedno z pierwszych opracowań tegoż autora o charakterze syntezy: *Administracja w państwie burżuazyjnym (czynniki rozwoju)*, „Państwo i Prawo”, 1971, z. 3–4, s. 527–544. Warto w tym miejscu wspomnieć, że jeszcze przed II wojną światową ukazał się podręcznik F. Konecznego, *Dzieje administracji w Polsce w zarysie* (Wilno 1924), jednak odbiegał on zasadniczo od stosowanej współcześnie metodologii przedmiotu.

⁷ H. Izdebski, *Historia administracji*, Warszawa 1980 oraz rozszerzony podręcznik uniwersytecki pod tym samym tytułem (Warszawa 1984 i kolejne wydania).

⁸ L. Łysiak, *Iudicium supremum Maydeburgense castri Cracoviensis 1356–1794: Organisation, Tätigkeit und Stellung des Krakauer Oberhofs in der Rechtsprechung Altpolens*, Frankfurt am Main 1990 (Ius Commune, Sonderhefte 49) oraz dwa tomy wyroków tego sądu (opracowane wspólnie z K. Nehlsen-von Stryk): *Decreta iuris supremi Magdeburgensis castri Cracoviensis. Die Rechtssprüche des Oberhofs des deutschen Recht auf der Burg zu Krakau*, t. 1: 1456–1481, Frankfurt am Main 1995 (Ius Commune, Sonderhefte 68), t. 2: 1481–1511, Frankfurt am Main 1997 (Ius Commune, Sonderhefte 104).

⁹ W. Uruszczak, *Badacz i wydawca źródeł prawa dawnej Polski. Czterdzieści pięć lat pracy naukowej Profesora Ludwika Łysiaka*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2000, t. V, s. 11.

pospolitej¹⁰. Jednak, co szczególnie istotne, był inspiratorem pierwszego doktoratu i habilitacji z tego zakresu. Pod jego promotorstwem powstała dysertacja Andrzeja Partyki „Samorząd terytorialny w Polsce 1918–1926”, obroniona w 1975 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego¹¹.

3

Po utworzeniu Zakładu Historii Administracji i Myśli Administracyjnej został w nim zatrudniony na stanowisku adiunkta dr Jerzy Malec, wcześniej starszy asystent w Zakładzie Historii Państwa i Prawa Polskiego, autor przygotowanej pod kierunkiem prof. Stanisława Grodzkiego rozprawy na temat stosunku prawnego Polski do Litwy w XVIII w.

Pod opieką naukową prof. L. Łysiaka, w latach 80. XX w. przygotowywane były dwie rozprawy habilitacyjne, jedna poświęcona dziejom myśli administracyjnej, druga – koncepcjom kameralistycznym w Polsce w dobie Oświecenia. Ostatecznie rezultatem tych prac była jedynie obroniona w 1987 r. rozprawa dra J. Malca „Polska myśl administracyjna XVIII wieku”¹². Druga dysertacja nie została niestety ukończona.

W 1985 r. pracę w Katedrze Historii Administracji i Myśli Administracyjnej podjęła na stanowisku asystenta mgr Dorota Dziopa (obecnie Dorota Malec), dziś kierująca tą jednostką. W 1995 r. obroniła ona dysertację doktorską o Najwyższym Trybunale Administracyjnym w latach 1922–1939¹³. W tym czasie zatrudniona była już w Katedrze Historii Prawa Polskiego, w której pozostawała do 2008 r.

W latach 80. Katedra podjęła współpracę naukową z Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte z Frankfurtu nad Menem, która zaowocowała dalszymi pracami z zakresu historii administracji.

¹⁰ L. Łysiak, *L'administration locale en Pologne au seuil de la IIe République*, [w:] *Entwicklungsfragen der Verwaltung in Mitteleuropa*, Pécs 1972, s. 139–148; *idem*, *Le démembrement ou l'unité d'administration en Pologne aux temps de la IIe République 1918–1939*, [w:] *Entwicklung der städtischen und regionalen Verwaltung in der letzten 100 Jahren in Mittel- und Osteuropa. Internationale Rechtshistorische Konferenz, Budapest, 12–12 September 1977*, t. 2, Budapest 1979, s. 161–181 oraz artykuł recenzyjny napisany z K. Orzechowskim *Pierwsza próba syntezy historii administracji. (Dwułgłós w związku z pracą H. Izdebskiego, Historia administracji, Warszawa 1980, ss. 144)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1982, t. XXXIV, z. 1, s. 160–165.

¹¹ Niestety przedwczesna śmierć dra A. Partyki przerwała dalsze jego prace nad tym tematem i planowaną rozprawą habilitacyjną.

¹² J. Malec, *Polska myśl administracyjna XVIII wieku*, Kraków 1986 (wyd. 2: Kraków 2008).

¹³ Praca ta została następnie ogłoszona drukiem: D. Malec, *Najwyższy Trybunał Administracyjny 1922–1939 w świetle własnego orzecznictwa*, Warszawa–Kraków 1999.

Pracownicy Katedry uczestniczyli m.in. w programie badawczym, którego celem było zebranie i opublikowanie drukowanych źródeł orzecznictwa sądów w Europie (w tym sądownictwa administracyjnego) w XIX i pierwszej połowie XX w.¹⁴

J. Malec zajmował się w tym okresie w szczególności obcymi wpływami w ustroju administracyjnym ziem polskich początku XIX w., kształtowaniem się polskiego prawa administracyjnego, ustawodawstwem policyjnym w Polsce doby nowożytnej oraz początkami sądownictwa administracyjnego na ziemiach polskich – publikował na ten temat zarówno w kraju, jak i za granicą¹⁵. Uczestniczył także w pracach kilku międzynarodowych zespołów naukowo-badawczych: Groupe de travail pour l'histoire de droit et des sciences de l'administration en Europe (badania opublikowane w serii Jahrbuch für europäische Verwaltungsgeschichte)¹⁶; Groupe de travail international sur l'histoire de l'administration (przy Institut International des Sciences Administratives w Brukseli) oraz Projekt zur Erfassung der Polizeigesetzgebung der frühen Neuzeit in Europa (przy Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte)¹⁷.

W 1996 r. ukazał się podręcznik do dziejów administracji autorstwa Doroty i Jerzego Malców – *Historia administracji nowożytnej*¹⁸. Była to jedna z pierwszych w polskiej literaturze naukowej syntez przedmiotu, ważna z uwagi na postępujący w tym czasie rozwój studiów administracyjnych, zarówno przy wydziałach prawa uniwersytetów, jak i w szkołach niepublicznych. Przedstawiono w niej ko-

¹⁴ L. Łysiak, D. Malec, J. Malec, *Polen*, [w:] *Gedruckte Quellen der Rechtsprechung in Europa (1800–1945)*, red. F. Ranieri, Frankfurt am Main 1992, s. 765–786.

¹⁵ J. Malec, *Administracja terytorialna na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX wieku. Wpływy obce a rodzima tradycja*, [w:] *Polskie tradycje samorządowe a heraldyka. Materiały sesji naukowej zorganizowanej w dniach 4 i 5 czerwca 1991 r. w Lublinie*, red. P. Dymmel, Lublin 1992, s. 51–65; *idem*, *Narodziny polskiego prawa administracyjnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze” 1992, z. 141, s. 71–81; *idem*, *Des influences du modele napoléonien sur l'organisation administrative de Pologne dans la 1ère moitié, du XIXème siècle*, [w:] *Les influences du „modele” napoléonien d'administration sur l'organisation administrative des autres pays*, Bruxelles 1995, s. 223–240 (Cahier d'Histoire de l'Administration, nr 4); *idem*, *Policey im frühneuzeitlichen Polen: Gesetzgebung und Literatur*, [w:] *Policey im Europa der Frühen Neuzeit*, red. M. Stolleis, Frankfurt am Main 1996, s. 407–419 (Ius Commune, Sonderhefte 83); *idem*, *Karola Boromeusza Hoffmana rzecz o sądownictwie administracyjnym*, [w:] *Ustrój i prawo w przeszłości dalszej i bliższej. Studia historyczne o prawie dedykowane Prof. Stanisławowi Grodzkiemu w pięćdziesiątą rocznicę pracy naukowej*, red. J. Malec, W. Uruszczak, Kraków 2001, s. 413–418.

¹⁶ J. Malec, *L'impact étranger sur l'administration locale du territoire polonais dans la première moitié du 19e siècle*, [w:] *Konfrontation und Assimilation nationalen Verwaltungsrechts in Europa (19./20. Jh.)*, red. E.V. Heyen, Baden-Baden 1990, s. 21–32 (Jahrbuch für europäische Verwaltungsgeschichte, Bd. 2).

¹⁷ Podsumowaniem dorobku J. Malca za ten okres była książka *Studia z dziejów administracji nowożytnej*, Kraków 2003 (Acta Academiae Modrevianae).

¹⁸ D. Malec, J. Malec, *Historia administracji nowożytnej*, Kraków 1996.

zenie i ewolucję klasycznych instytucji administracyjnych oraz ukazano genezę współczesnych form zarządzania. Praca oparta została na wynikach badań własnych autorów oraz na analizie najnowszego piśmiennictwa z zakresu historii administracji. Podręcznik wykorzystywany był w procesie dydaktycznym na kilkunastu uczelniach w kraju, a kolejne jego dodruki (1997, 1998, 1999) rozchodziły się w krótkim czasie. Przyczyniło się to do podjęcia decyzji o opracowaniu nowej, znacznie poszerzonej zarówno merytorycznie, jak i chronologicznie, wersji podręcznika. Ukazał się on w 2000 r. pod tytułem *Historia administracji i myśli administracyjnej*¹⁹.

Uzupełnieniem podręcznika było wydanie pod redakcją naukową J. Malca źródeł do dziejów administracji: *Historia administracji. Wybór źródeł*²⁰ oraz *Historia administracji i myśli administracyjnej. Wybór źródeł*²¹. Prace nad nimi zostały podjęte w 2001 r. w ramach programu realizowanego w Katedrze Historii Administracji i Myśli Administracyjnej, gdzie stworzono w tym celu międzykatedralny zespół. W jego skład weszły osoby, które wzmocniły skład osobowy Katedry: Paweł Cichoń (początkowo doktorant, od 2003 r. asystent, a następnie adiunkt), Michał Hładaj (asystent w latach 2000–2005) oraz Zdzisław Zarzycki (asystent w latach 1995–1999, następnie pracownik – a obecnie kierownik – Zakładu Prawa Kościelnego i Wyznaniowego UJ).

Po przejściu prof. L. Łysiaka w stan spoczynku²², kierownictwo Katedry objął w 2000 r. jego uczeń i długoletni współpracownik prof. J. Malec, który kierował jednostką do 2005 r., kiedy to w związku z objęciem funkcji rektora Krakowskiej Szkoły Wyższej (obecnie Krakowskiej Akademii) im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego najpierw przeszedł do tej uczelni na tzw. pierwszy etat, a w 2007 r. zakończył zatrudnienie na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Pod naukowym kierunkiem prof. J. Malca zostały przygotowane i obronione na Wydziale Prawa i Administracji UJ cztery rozprawy doktorskie z zakresu historii administracji i myśli administracyjnej²³. J. Malec uczestniczył także w charakterze

¹⁹ *Eidem, Historia administracji i myśli administracyjnej*, Kraków 2000 (wyd. 2 uzup.: Kraków 2003).

²⁰ *Historia administracji. Wybór źródeł*, red. J. Malec, oprac. M. Hładaj, J. Malec, D. Malec, Z. Zarzycki, Kraków 2002.

²¹ *Historia administracji i myśli administracyjnej. Wybór źródeł*, red. J. Malec, oprac. P. Cichoń, M. Hładaj, D. Malec, J. Malec, Z. Zarzycki, wyd. 2 uzup., Kraków 2006.

²² Prof. dr hab. Ludwik Łysiak zmarł w 2002 r. po długiej i ciężkiej chorobie.

²³ W 2002 r. Krzysztofa Sondla „Status prawny klubu sportowego w Polsce w latach 1918–1996 na tle ogólnej regulacji prawnej w dziedzinie kultury fizycznej”, w 2003 r. Pawła Cichonia „Rozwój myśli administracyjnej w Księstwie Warszawskim (1807–1815)”, w 2004 r. Pawła Dąbka „Oddział Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w Krakowie w latach 1919–1939” oraz w 2011 r. Michała Nowakowskiego „Administracyjne sądownictwo ubezpieczeń społecz-

recenzenta w kilkudziesięciu postępowaniach o nadanie stopnia naukowego doktora oraz doktora habilitowanego.

4

W związku z niemożnością kierowania Katedrą przez J. Malca, dla którego UJ przestał stanowić podstawowe miejsce pracy, opiekę nad jednostką objął w 2005 r. dr hab. Andrzej Dziadzio (obecnie profesor i kierownik Katedry Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ), a następnie – w 2008 r. – prof. Dorota Malec, która pełni tę funkcję do dziś.

Wraz z przejściem prof. D. Malec do Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ oferta dydaktyczna tej jednostki wzbogaciła się o monograficzny wykład „Prawo prywatne II RP”, prowadzony od kilku lat przez D. Malec.

W 2006 r. do grona współpracowników Katedry dołączył mgr Michał Nowakowski, początkowo asystent, a po uzyskaniu w 2010 r. stopnia doktora nauk prawnych – adiunkt. W 2010 r. pracownikiem Katedry został dr Marek Stus. Od tego czasu obsada kadrowa Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ nie uległa już zmianom.

Profesor D. Malec angażuje się nie tylko w działalność i rozwój Katedry, którą kieruje, ale również w działalność organizacyjną na Wydziale Prawa i Administracji oraz w skali całej uczelni. W latach 2008–2016 pełniła funkcję prodziekana ds. studiów administracyjnych. Była również członkiem licznych komisji wydziałowych oraz senackich i rektorskich na szczeblu uczelni. W kadencji 2016–2020 pełni funkcję prorektora UJ ds. rozwoju. W tej samej kadencji dr hab. P. Cichoń reprezentuje Wydział Prawa i Administracji w Radzie Archiwalnej Archiwum UJ.

W okresie pełnienia funkcji kierownika Katedry prof. D. Malec wypromowała czterech doktorów²⁴. Uczestniczyła również w charakterze recenzenta w liczo-

nym w Polsce po II wojnie światowej”. Dwie z tych dysertacji zostały następnie wydane drukiem: P. Cichoń, *Rozwój myśli administracyjnej w Księstwie Warszawskim 1807–1815*, Kraków 2006 oraz M. Nowakowski, *Okręgowe sądy ubezpieczeń społecznych*, Kraków 2017.

²⁴ W 2007 r. Adam Redzik obronił pracę doktorską „Nauka prawa prywatnego na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie w okresie międzywojennym”, którą następnie opublikował pt. *Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie*, Warszawa 2009. W 2010 r. odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej Marka Stusa „Mażeńskie umowy majątkowe na ziemiach polskich 1918–1946 ze szczególnym uwzględnieniem praktyki w świetle krakowskich akt notarialnych”. W 2017 r. ukazała się oparta na ww. dysertacji monografia pt. *Mażeńskie umowy majątkowe w świetle krakowskiej praktyki notarialnej 1918–1946*. W 2013 r. Karol Siemaszko obronił pracę doktorską „Tzw. mały kodeks karny w orzecznictwie Sądu Okręgowego w Krakowie 1946–1950”, opublikowaną następnie pt. „*W trudnym okresie odbudowy państwa*”. *Tak zwany mały kodeks karny w świetle orzecznictwa Sądu Okręgowego w Krakowie w latach 1946–1950*, Warszawa 2015. Natomiast w 2014 r. Mateusz Mataniak obronił pracę doktorską „Rada Administracyjna. Studium z dziejów administracji krakowskiej w połowie XIX wieku”.

nych postępowaniach o nadanie stopnia doktora nauk prawnych oraz w postępowaniach habilitacyjnych prowadzonych w różnych ośrodkach akademickich w Polsce.

Prof. D. Malec wchodzi w skład komitetów redakcyjnych czasopism z listy MNiSW: „Czasopisma Prawno-Historycznego” oraz „Krakowskich Studiów z Historii Państwa i Prawa”, które stanowią liczącą się w Polsce platformę upowszechniania wyników badań i publikacji naukowych dotyczących zagadnień historycznoprawnych. Jest współtwórcą ostatniego z tych periodyków. Prof. D. Malec kieruje także Pracownią Wydawnictw Źródłowych powiązaną organizacyjnie z Katedrą Historii Prawa Polskiego UJ. Z kolei dr hab. P. Cichoń od 2015 r. należy do zespołu recenzentów „Czasopisma Prawno-Historycznego”.

Od początku istnienia Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ jej pracownicy koncentrują się na dwóch obszarach aktywności: dydaktycznej i naukowej. Pierwsza z nich wiązała się z prowadzonym wykładem z historii administracji. Początkowo stanowił on element całorocznego przedmiotu „Historia prawa w Polsce na tle porównawczym (cz. V: Historia prawa administracyjnego)” dla studentów I roku prawa, a następnie – samodzielny jednosemestralny wykład podstawowy „Historia nowożytnej administracji”. Celem tego wykładu jest ukazanie ewolucji form zarządzania państwem, od epoki absolutyzmu do współczesności, co ma pozwolić studentom lepiej zrozumieć genezę obecnie funkcjonujących instytucji administracji publicznej. W szczególności wykład traktuje o takich zagadnieniach jak: historia ustroju administracyjnego w Europie i w Polsce, cechy charakterystyczne i zasady funkcjonowania administracji oraz podstawowe koncepcje jej kształtowania, formowanie się i kształcenie kadry urzędniczej, jak również historyczne modele sądownictwa administracyjnego oraz geneza i rozwój samorządu terytorialnego.

W latach 2007–2012 dr P. Cichoń prowadził monograficzny wykład specjalizacyjny „Korporacje prawnicze na ziemiach polskich w XIX i XX w.”, przeznaczony dla studentów prawa studiów stacjonarnych i niestacjonarnych – szczególnie tych, którzy pragnęli związać swoją przyszłość z zawodem adwokata, notariusza lub radcy prawnego. Wykład ukazywał pierwsze próby tworzenia samorządów zawodowych i działalność prawników w okresie staropolskim, w Księstwie Warszawskim, Królestwie Polskim i pod zaborami. Przybliżał także korporacje prawnicze działające w II Rzeczypospolitej, PRL-u oraz wpływ transformacji ustrojowej na działalność i organizację korporacji adwokatów, notariuszy i radców prawnych.

W roku akademickim 2013/2014 z inicjatywy kierownika Katedry nastąpiło rozdzielenie wykładu „Historia nowożytnej administracji” – odtąd był on prowadzony oddzielnie dla studentów prawa i studentów administracji. Program tego wykładu podstawowego (45 h) został częściowo zmodyfikowany i sprofilowany dla dwóch oddzielnych grup odbiorców. Dla pierwszej z nich obejmuje szerszą i kom-

paratystycznie przedstawianą problematykę reform administracyjnych w krajach europejskich, a dla drugiej większy nacisk położono na ukazanie historycznego rozwoju administracji na ziemiach polskich, w tym problematykę stanu urzędniczego. Analogiczny program kształcenia realizowany jest na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Od tego samego roku także ćwiczenia prowadzone są oddzielnie dla studentów obu tych kierunków i trybów studiów.

W roku akademickim 2014/2015 na Wydziale Prawa i Administracji UJ nastąpiła reforma procesu dydaktycznego studiów I stopnia na kierunku Administracja (studia stacjonarne i niestacjonarne) i wzbogaciła się oferta dydaktyczna Katedry dla studentów tego kierunku. Dr M. Nowakowski wspólnie z dr M. Stusem prowadzą dla studentów II roku studiów całoroczny wykład „Podstawy prawa cywilnego z umowami w administracji”. Celem wykładu jest zaprezentowanie podstawowych zagadnień z zakresu prawa cywilnego zawartych w części ogólnej kodeksu cywilnego, dotyczących prawa rzeczowego, prawa zobowiązań, prawa spadkowego i rodzinnego – w stopniu niezbędnym dla wykonywania zadań przez przyszłych pracowników administracji publicznej. W tym samym roku Katedra uruchomiła dla studentów III roku tego kierunku dwa nowe rodzaje warsztatów licencjackich, tj. z zakresu historii administracji oraz podstaw prawa cywilnego (studia stacjonarne i niestacjonarne). Pod kierunkiem naukowym pracowników Katedry studenci przygotowują pracę licencjacką, której pozytywna obrona jest obecnie warunkiem ukończenia studiów I stopnia na kierunku Administracja.

W rezultacie tych zmian, przez cały okres 3-letnich studiów licencjackich na tym kierunku, pracownicy Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ uczestniczą w kształceniu przyszłych administratywistów.

Od roku akademickiego 2014/2015 na Wydziale Prawa i Administracji UJ utworzono też nowy kierunek studiów – Prawo własności intelektualnej i nowych mediów (studia I stopnia). Do Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej wspólnie z Katedrą Historii Doktryn Politycznych i Prawnych należy prowadzenie obligatoryjnego wykładu „Historyczny rozwój prawa i doktryn politycznych” dla studentów I roku tych studiów (studia stacjonarne i niestacjonarne). Celem wykładu jest zapoznanie studentów z podstawowymi nurtami myśli politycznej w ich rozwoju historycznym i z zasadniczymi pojęciami określającymi poglądy i postawy polityczne, takimi jak demokracja, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm czy totalitaryzm. W zakresie dziejów prawa celem przedmiotu jest ukazanie najważniejszych elementów kształtowania się oraz kierunków rozwoju prawa sądowego, zwłaszcza polskiego, organizacji organów ochrony i pomocy prawnej oraz podstawowych form ustrojowych, jak również źródeł prawa w tym zakresie.

Katedra może poszczycić się gronem kilkudziesięciu wypromowanych magistrów –zarówno z kierunku Prawo, jak i Administracja. Prace magisterskie do-

tyczyły ważnych zagadnień z historii administracji, w tym kształtowania się nowoczesnych instytucji administracyjnych w I RP, administracji polskiej w dobie zaborów, a także rozwoju administracji rządowej i samorządowej w okresie międzywojennym. Zainteresowaniem studentów cieszyła się również problematyka sądownictwa administracyjnego, reform administracji w PRL-u, a także w okresie transformacji ustrojowej z lat 90. XX w. Seminaria magisterskie na obu kierunkach studiów pozostają w ofercie dydaktycznej Katedry. Pod kierunkiem prof. D. Malec oraz dra hab. P. Cichonia przygotowywane są także nowe dysertacje doktorskie z zakresu historii administracji.

W przypadku Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ trudno mówić o jednym profilu naukowym. Wiąże się to z faktem, iż pracownicy Katedry posiadają dużą autonomię w wyborze tematów badawczych i realizacji swoich indywidualnych zainteresowań naukowych. Pozwala to na eksplorację rozmaitych pól badawczych, które dotyczą zagadnień nieznanymi lub mało znanych, ale ważnych – w szczególności w historycznym rozwoju administracji, prawa administracyjnego i myśli administracyjnej.

Wśród zainteresowań naukowych prof. D. Malec warto wymienić ewolucję i dzieje organów ochrony prawnej i wymiaru sprawiedliwości na ziemiach polskich w XIX–XX w., sądownictwo administracyjne, kodyfikację prawa w okresie II RP, historię ustroju państwowego i administracji XIX–XX w. Prof. D. Malec jest autorem stu kilkudziesięciu prac naukowych dotyczących historii państwa i prawa polskiego oraz historii administracji. Do najważniejszych opracowań pochodzących z ostatniej dekady, a związanych z profilem Katedry można zaliczyć artykuły publikowane w kraju i za granicą, dotyczące historii oraz ustroju notariatu i adwokatury na ziemiach polskich²⁵, a także związane z organizacją administracji i sądownictwa administracyjnego w II RP²⁶.

²⁵ D. Malec, *Adwokatura galicyjska na przełomie XIX i XX w. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Adwokatura w dawnej Galicji. Historia samorządności*, Kraków 2011, s. 29–40; *eadem*, *Geneza upaństwowienia notariatu na tle zmian w wymiarze sprawiedliwości, prokuraturze oraz adwokaturze w Polsce w okresie stalinowskim*, [w:] *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Oleszce*, red. A. Dańko-Roesler, J. Jacyszyn, M. Pazdan, W. Popiołek, Warszawa 2012, s. 300–314; *eadem*, *Szkic z dziejów adwokatury galicyjskiej na przełomie XIX i XX wieku*, „*Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego*” 2011, t. XIV, s. 199–212; *eadem*, *Od stuleci w Krakowie: o krakowskich notariuszach i tradycjach notarialnych*, [w:] *20-lecie Izby Notarialnej w Krakowie*, red. K. Maj, Kraków 2012, s. 126–145; *eadem*, *Trudne początki dolnośląskiego notariatu: pierwsza Izba Notarialna we Wrocławiu (1947–1951)*, [w:] *Dwadzieścia lat Izby Notarialnej we Wrocławiu 1991–2011. Wydanie jubileuszowe*, Wrocław 2012, s. 22–48.

²⁶ *eadem*, *Der Oberste Verwaltungsgerichtshof und seine Rechtsprechung in den Jahren 1922–1939*, [w:] *Rechtsprechung in Osteuropa. Studien zum 19. und frühen 20. Jahrhundert*, red. Z. Pokrovac, Frankfurt am Main 2012, t. 2, s. 541–596 (*Studien zur europäischen Rechtsgeschichte*, t. 275, *Rechtskulturen des modernen Osteuropa. Traditionen und Transfers*, t. 6); *eadem*, *Sq-*

Z kolei w orbicie zainteresowań dra hab. P. Cichonia znajdują się zagadnienia dotyczące reform administracyjnych w okresie staropolskim, w Księstwie Warszawskim, Wolnym Mieście Krakowie, dotyczące nauczania prawa i administracji w XIX w. oraz organizacji i działalności prawników na ziemiach polskich w XIX i XX w. W ostatnim dziesięcioleciu ukazało się kilkanaście artykułów autorstwa P. Cichonia, spośród których większość koncentrowała się na różnych aspektach organizacji administracji Księstwa Warszawskiego²⁷ i Rzeczypospolitej Krakowskiej²⁸, na kwalifikacjach urzędników i nauczaniu administracji w Księstwie Warszawskim²⁹ i innych zagadnieniach z historii administracji³⁰.

downictwo administracyjne jako element państwa prawa u progu Drugiej Rzeczypospolitej, „Miscellanea Iuridica” 2007, t. I, s. 49–60; *eadem*, *Zagadnienia administracji w Konstytucji marcowej. Uwagi z okazji 90. rocznicy uchwalenia Konstytucji z 17 marca 1921 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 1, s. 11–26; *eadem*, *Koncepcja administracji oraz jej kontroli w Konstytucji marcowej z 1921 r.*, „Zagadnienia Sądownictwa Konstytucyjnego” 2013, nr 1, s. 7–17; *eadem*, *Obywatelstwo państwa polskiego w świetle orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego 1922–1939*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 2015, t. XIV, z. 2, s. 73–97.

²⁷ P. Cichoń, *Urząd ministra policji w Księstwie Warszawskim*, [w:] *Księstwo Warszawskie w historii i tradycji napoleońskiej (1807–2007)*, red. K. Bucholc-Srogosz, M. Trąbski, Częstochowa 2008, s. 231–244; *idem*, *Haupttendenzen der Verwaltungsentwicklung im Herzogtum Warschau*, [w:] *Vetera novis augere. Studia i prace dedykowane Profesorowi Waclawowi Uruszczakowi*, Kraków 2010, t. 1, s. 115–124; *idem*, *Wpływy francuskie w administracji Księstwa Warszawskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2013, nr 140, z. 1, s. 1–18.

²⁸ *Idem*, *Przyczynek do dziejów Żandarmerii Wolnego Miasta Krakowa*, [w:] *Regnare, gubernare, administrare. Z dziejów administracji, sądownictwa i nauki prawa. Prace dedykowane profesorowi Jerzemu Malcowi z okazji 40-lecia pracy naukowej*, red. S. Grodziski, A. Dziadzio, Kraków 2012, s. 55–71; *idem*, *Krakkó szabad királyi város központi igazgatása 1815-től 1846-ig*, „Jogtörténeti Szemle” 2013, nr 3–4, s. 7–16; *idem*, *Policja nad Zagranicznymi w Wolnym Mieście Krakowie*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2014, t. 7, z. 2, s. 237–244; *idem*, *Centralne władze administracyjne Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815–1846)*, [w:] *Dzieje biurokracji*, t. VI, red. T. Bykowska, A. Górak, G. Smyk, Lublin 2016, s. 307–319; *idem*, *Z orzecznictwa Dyrekcji Policji Wolnego Miasta Krakowa: casus Oszyków*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2016, t. 25, z. 3, s. 179–190; *idem*, *Rola Dyrekcji Policji w zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa publicznego w Wolnym Mieście Krakowie*, [w:] *225 lat Policji w Polsce*, t. 1, red. P. Majer, M. Seroka, Olsztyn 2017, s. 53–68; *idem*, *Wpływ mocarstw opiekuńczych na organizację i działalność służb policyjnych w Wolnym Mieście Krakowie (1815–1846)*, [w:] *Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej*, red. D. Szpoper, P. Dąbrowski, Gdańsk–Olsztyn 2017, s. 53–63.

²⁹ *Idem*, *Kwalifikacje zawodowe urzędników jako podstawa kształtowania się systemu biurokratycznego w Księstwie Warszawskim*, [w:] *Dzieje biurokracji na ziemiach polskich*, red. A. Górak, I. Łuć i D. Magier, t. 1, Lublin–Siedlce 2008, s. 133–146; *idem*, *Początki nauczania administracji w Księstwie Warszawskim*, [w:] *W kręgu nowożytnej i najnowszej historii ustroju Polski. Księga dedykowana Profesorowi Marianowi Kallasowi*, red. S. Godek, D. Makilla, M. Wilczek-Karczewska, Warszawa 2010, s. 203–219.

³⁰ *Idem*, *Die Kollegialität in der Zentralverwaltung der größten Staaten des Ostseeraumes im XVIII Jh.*, [w:] *Einheit und Vielfalt in der Rechtsgeschichte im Osteeraum*, *Sechster Rechtshistorikertag im*

Dr M. Nowakowski swoje zainteresowania naukowe koncentruje na badaniu instytucji administracyjnych II Rzeczypospolitej i PRL-u, sądownictwa administracyjnego w XIX i XX w. oraz prawa administracyjnego i prawa nieruchomości. Jest autorem cyklu artykułów dotyczących sądownictwa ubezpieczeń społecznych oraz sądownictwa administracyjnego w XX w.³¹. Opublikował również teksty dotyczące notariatu galicyjskiego oraz prawa ochrony środowiska³².

Dr M. Stus realizuje swoje zainteresowania naukowe dotyczące historii prawa prywatnego w XIX i XX w., muzułmańskiej kultury prawnej (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki prawnej obecności muzułmanów w Europie), prawa lotniczego, prawa rodzinnego i spadkowego. Wyniki swoich badań regularnie prezentuje również poza granicami kraju jako członek Société d'Histoire du Droit w Paryżu oraz European Society for Comparative Legal History.

Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ ma także sukcesy związane z kształceniem kadry naukowej. W 2010 r. odbyły się publiczne obrony dwóch prac doktorskich przygotowanych przez osoby związane z działalnością Katedry (M. Nowakowski, M. Stus). Z kolei w 2015 r. z powodzeniem zakończył się przewod habilitacyjny dra P. Cichonia³³.

Pracownicy Katedry od lat aktywnie uczestniczą w życiu naukowym środowiska historycznoprawnego, biorąc udział m.in. w kolejnych ogólnopolskich zjazdach historyków państwa i prawa oraz międzynarodowych sympozjach naukowych poświęconych dziejom biurokracji. Owocuje to szeregiem wygłoszonych referatów oraz opublikowanych opracowań naukowych i artykułów analitycznych.

Ostseeraum, 3–5. Juni 2010 Tartu, (Estland)/ Riga (Lettland), Frankfurt am Main 2012, s. 61–72; *idem, Kształtowanie się samorządu terytorialnego w Polsce po 1989 roku*, [w:] *Rozwój administracji publicznej w państwach Grupy Wyszehradzkiej*, red. A. Gądek, Tarnów 2016, s. 25–37.

³¹ M. Nowakowski, *Początki administracyjnego sądownictwa ubezpieczeń społecznych w Polsce Ludowej*, [w:] *Spółczesność a władza: ustrój, prawo, idee*, red. J. Przygodzki, M.J. Ptak, Wrocław 2010, s. 967–987; *idem, Prace nad ujednoczeniem sądownictwa ubezpieczeń społecznych w 20-leciu międzywojennym*, [w:] *Vetera novis augere...*, t. 2, s. 795–807; *idem, O odtworzeniu sądownictwa administracyjnego po II wojnie światowej*, [w:] *Regnare, gubernare, administrare...*, s. 153–165; *idem, Sądy administracyjne europejskich państw socjalistycznych po II wojnie światowej (1944/45–1952)*, [w:] *Dzieje biurokracji*, t. VI, s. 677–693; *idem, Sądownictwo administracyjne w Polsce Ludowej*, [w:] *Struktury administracji publicznej: metody, ogniwa, więzi*, t. 2, red. A. Mezglewski, Rzeszów 2016, s. 129–145.

³² *Idem, Rozwój zasad polskiego prawa ochrony środowiska*, [w:] „Państwo i Społeczeństwo” 2007, nr 4, s. 41–63; *idem, Das polnische Notariat auf dem territorialen Geltungsgebiet des österreichischen Privatrechts*, [w:] *200 Jahre ABGB*, Warszawa 2011, s. 3–8; *idem, Notariat Polski na terenach obowiązywania austriackiego prawa prywatnego*, [w:] *200 lat ABGB*, Warszawa 2011, s. 3–8.

³³ P. Cichoń, *Dyrekcja Policji Wolnego Miasta Krakowa 1827–1846. Studium historyczno-prawne*, Kraków 2014.

Katedra była współorganizatorem XXV Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Prawa, pt. „Nauka i nauczanie prawa w przeszłości i współcześnie”, który odbył się w Krakowie we wrześniu 2014 r. Prof. D. Malec wchodziła w skład komitetu naukowego odpowiedzialnego za organizację tej konferencji, która tematycznie powiązana została z jubileuszem 650-lecia założenia krakowskiego Uniwersytetu, w tym Wydziału Prawa i Administracji.

Oprócz wskazanych wcześniej podręczników i materiałów źródłowych dla studentów, pracownicy Katedry w 2010 r. wydali również zbiór 900 pytań testowych z historii administracji i myśli administracyjnej³⁴. Publikacja ta wpisała się w rozpowszechnioną w tym okresie wśród pracowników Wydziału Prawa i Administracji UJ nową metodę wspierania studentów w przygotowywaniu się do egzaminów testowych³⁵.

W ostatniej dekadzie ukazało się także kilka monografii będących efektem wieloletnich badań źródłowych, w tym archiwalnych, prowadzonych indywidualnie przez pracowników Katedry³⁶.

Prof. D. Malec i dr hab. P. Cichoń uczestniczyli w szkoleniach aplikantów z I roku aplikacji organizowanych przez Rady Izby Notarialnej w Krakowie i Rzeszowie oraz Okręgową Radę Adwokacką w Krakowie, prezentując na wykładach genezę i historyczny rozwój zawodu notariusza i adwokata oraz ich korporacji. Dzięki temu popularyzują akademicką wiedzę o historii prawniczych samorządów zawodowych na ziemiach polskich, która stała się nieodłącznym elementem kształcenia zawodowego przyszłych adeptów tych profesji.

5

W nowy rok akademicki 2017/2018 Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ wkracza w dotychczasowym składzie osobowym: prof. D. Malec (kierownik Katedry), dr hab. Paweł Cichoń (adiunkt), dr Michał Nowakowski (adiunkt) oraz dr Marek Stus (adiunkt), z zamiarem realizacji przedstawionej powyżej oferty dydaktycznej oraz kontynuacji zainicjowanych wcześniej badań naukowych.

³⁴ P. Cichoń, M. Nowakowski, *Historia administracji*, Warszawa 2010 (Testy dla Studentów).

³⁵ Autorem tego typu publikacji był także późniejszy pracownik Katedry, M. Stus: *Prawo spadkowe i rodzinne*, Warszawa 2007 (Testy dla Studentów) (wyd. 2: Warszawa 2008, wyd. 3: Warszawa 2009); *Powszechna historia państwa i prawa*, Warszawa 2009 (Testy dla Studentów).

³⁶ D. Malec, *Dzieje notariatu polskiego*, Kraków 2007; P. Cichoń, *Dyrekcja Policji Wolnego Miasta Krakowa...*; M. Stus, *Pałac Larischa*, Kraków 2015; *idem*, *Małżeńskie umowy majątkowe w świetle krakowskiej praktyki notarialnej 1918–1946*, Kraków 2017; M. Nowakowski, *Okręgowe sądy ubezpieczeń społecznych...*

PAWEŁ CICHONŃ (KRAKÓW)

JERZY MALEC (KRAKÓW)

*Katedra Historii Administracji
i Myśli Administracyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
(1979–2017)*

Artykuł zawiera charakterystykę Katedry Historii Administracji i Myśli Administracyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie od chwili jej powstania do 2017 r. Kierownikami Katedry byli w tym okresie profesorowie Ludwik Łysiak, Jerzy Malec oraz Dorota Malec. Opisano główne kierunki badań z zakresu historii administracji podejmowane przez pracowników Katedry, a także rezultaty tych badań w postaci opublikowanych monografii i artykułów. Wskazano na aktywność pracowników Katedry w działalności organizatorskiej na szczeblu uczelni, wydziału oraz ich udział w gremiach redakcyjnych czasopism naukowych. Przedstawiono uzyskane przez nich stopnie naukowe. Omówiono również zajęcia znajdujące się w ofercie dydaktycznej Katedry.

Słowa kluczowe: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej, badania naukowe, dydaktyka, działalność organizatorska

PAWEŁ CICHONŃ (KRAKÓW)

JERZY MALEC (KRAKÓW)

*The Department of History
of Administration and Administrative Ideas
of the Jagiellonian University in Kraków (1979–2017)*

The article contains the characteristics of the Department of History of Administration and Administrative Ideas of the Jagiellonian University in Kraków from its establishment until 2017. The heads of the Department in this period were the following professors: Ludwik Łysiak, Jerzy Malec and Dorota Malec. Main directions of the research in the history of administration undertaken by the employees of the department as well as the results of these studies shown in published monographs and articles were described in the article. Their actions in organizing activities at the level of the university, faculty and participation in groups of editorial scientific journals are also indicated. The scientific degrees obtained by the employees of the department are presented. The classes included in the educational offer of the department were also discussed.

Key words: Jagiellonian University in Kraków, the department of History of Administration and Administrative Thought, research, didactics, organizational activities